

เรื่องของสถาปัตยกรรมไทย

ฤทธิ์ ใจจงรัก*

การศึกษาสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณี หลักสูตรใหม่ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปัจจุบันนั้น ควรแบ่งการสอนออกเป็น 3 ขั้นตอน

1. ศึกษาค้นคว้า ผึกัดเขียนแบบรูปทรงและรายละเอียดขององค์ประกอบโครงสร้างสมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ หัดเขียนลายไทยที่ใช้ประกอบตกแต่งทั้งภายนอก-ภายใน ให้รู้จักความงามของรูปทรง สัดส่วน โดย ลอกแบบ ของโบราณอย่างเคร่งครัด ในลักษณะของการอนุรักษ์ของเดิมไว้ให้มากที่สุด

2. ศึกษาโครงสร้าง เทคโนโลยี หน้าที่ประโยชน์ใช้สอย และวัสดุก่อสร้าง รวมทั้งเข้าใจสภาพฝีมือแรงงานในปัจจุบัน นำปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมมาพิจารณาในการประยุกต์ให้เข้ากับสถาปัตยกรรมแบบประเพณี โดยที่ยังหลงเหลือให้เห็นอยู่ร้อยละ 60-70 เช่น การออกแบบทรงไทยที่มีหลังคาและส่วนเครื่องประดับเดิมแต่เปลี่ยนวัสดุ ระบบการก่อสร้าง ใช้วัสดุที่มีอยู่ในยุคปัจจุบันผสมผสานเข้าไปให้ดูกลมกลืนในลักษณะของความงาม ความอ่อนช้อย โดยถ้าจะดูแบบรวมๆ ก็ยังเห็นเป็นสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณีอยู่ เช่น พระอุโบสถ 2 ชั้น ชั้นบนเป็นที่ทำสังฆกรรม ชั้นล่างใต้ถุนสูงไว้ทำกิจกรรมนอกประสงค์อันได้แก่ เลี้ยงพระ เตรียมของถวายกุญแจ ผ้าป่า ฯลฯ หรือศาลาการเปรียญ 2 ชั้น พระเจดีย์ภายในโปร่ง พิพิธภัณฑสถานพระสุปฏิปันโน เมรุเผาศพแบบใหม่ที่รักษาสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่มักเป็นการออกแบบในลักษณะกึ่งอนุรักษ์ที่ใช้กับศาสนสถาน

3. การศึกษาออกแบบในเชิง **สร้างสรรค์** เป็นสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ซึ่งได้ความรู้และประสบการณ์จากข้อ 1 และข้อ 2 นำมาคิดสร้างสรรค์รูปแบบขึ้นใหม่โดยใช้ภูมิปัญญาของนักศึกษาเอง แต่มีพื้นฐานจากข้อ 1 และข้อ 2 เป็นทุนรอนอยู่ เพื่อที่จะนำเอา รูปทรง ขนาด สัดส่วน ระบบ ระเบียบ ที่ว่างของสถาปัตยกรรมไทยบวกกับความรู้ออกแบบสถาปัตยกรรมสากลมาใช้ในการปรุงแต่งรูปแบบขึ้นมาใหม่ โดยไม่ได้ลอกเลียนแบบของเดิมเลย นี่เป็นจุดมุ่งหมายของการผลิตบัณฑิตสถาปนิก เพื่อออกไปทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติต่อไป

* รองศาสตราจารย์ อาจารย์พิเศษภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สรุปได้ว่าถ้าการสอนให้เน้นไปทางหนึ่งทางใดอย่างเดียวก็น่าจะไม่ประสบผลสำเร็จ เช่น ถ้าให้ศึกษาในแบบที่ 3 เริ่มต้นก็หัดออกแบบในทางสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยเลยโดยที่ไม่มีพื้นฐานของข้อ 1 และข้อ 2 ผู้ออกแบบจะไม่เข้าใจถึง ระบบ ระเบียบ ที่วางภายนอก ภายใน รูปทรง ลักษณะ จังหวะ ของไทย จะไม่มีข้อมูลเพียงพอในการเนรมิต สร้างสรรค์ ถึงจะออกแบบได้ก็จะเป็นระยะช่วงสั้น ๆ ถ้าจะให้ศึกษาแบบที่ 1 นักศึกษาก็จะลอกของโบราณเป็นอย่างเดียว ไม่สามารถสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยใหม่ขึ้นมาได้ จะกลายเป็นนักลอกเลียนแบบ (COPY) หรือดริฟแมนแค่นั้น นั่นไม่ใช่อการสอนชั้น

มหาวิทยาลัย มุมมองของนักศึกษาที่จบปริญญาไปแล้ว โดยมีความรู้แค่แบบที่ 1 จะแคบมาก สถาบันอื่นที่มีการสอนแบบเดียวกับคณะสถาปัตย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นั้นเขาสอนให้นักศึกษาใช้ “ความคิด” หากยังยืนยันที่จะสอนสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมอย่างเดียว เราก็จะได้สถาปนิก **ดริฟแมน**

สถาปัตยกรรมนั้นไม่หยุดอยู่กับที่ หากแต่ก้าวหน้าไปตามกาลเวลาอยู่เสมอ สถาปัตยกรรมต้องมีลักษณะเฉพาะของแต่ละยุค แต่ละสมัย สมัยนี้เป็นสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 9